

ПРОСРОЧЕНИ КРЕДИТИ И ПЕЧАЛБА НА БАНКОВИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ – ПРИЧИННО-СЛЕДСТВЕНИ ЗАВИСИМОСТИ

Милен Маргаритов Георгиев

Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – гр. Свищов
Катедра „Финанси и кредит“

Резюме: В годините след световната финансова криза и внедряването на новите банкови регулации (Базел III) въпросът за просрочените кредити и отражението им върху печалбата започва да става все по-актуален. Контролът от страна на регулатора (Българската народна банка – БНБ) се засилва, като по-детайлно се следят нивата и времето на просрочените кредити. Повишават се и изискванията относно провизирането на просрочените кредити. Всичко това е насочено преди всичко към защита на клиентите и, разбира се, на целия финансов сектор на България. На тази основа в настоящата разработка вниманието се фокусира върху връзката между просрочените кредити и банковата печалба.

Ключови думи: банка, банкова печалба, просрочени кредити, кредитни институции.

JEL: G21.

OVERDUE LOANS AND BANK PROFIT IN BULGARIA – CAUSE-AND-EFFECT RELATIONSHIP

Milen Margaritov Georgiev

D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov
The Finance and Credit Department

Abstract: In the years after the Global financial crisis and the implementation of the new banking regulations (Basel III) the issue about the overdue loans and their reflection on banks profit is becoming increasingly relevant. Control by the regulator (Bulgarian national bank – BNB) is enhanced by monitoring the levels and timing about the overdue loans in more detail. The control and requirements about generated provisions for the relevant overdue loans are strengthened. All with purpose on first place to protect bank customers and of course the whole financial system in Bulgaria. That is why in the next article it will be viewed the relationship between overdue loans and bank profits.

Keywords: banks, bank revenue, overdue loans, credit institutions.

JEL: G21.

Въведение

Финансовата криза нанесе сериозни щети на банковия сектор по цял свят. Безпрецедентните мерки за спасяване на финансовата система

(включително чрез държавно подпомагане) доведе до свиване на световната икономика. Така се стигна до приемането на нова регулаторна рамка за банките (“Базел III – глобална регулаторна рамка за по-голяма гъвкавост на банките и банковата система” (Bank for International Settlements, 2010)). Нейното поетапно внедряване продължава и днес. „Отчитайки, че надеждната финансова система е съществен фактор за устойчив икономически растеж, стремежът на реформите на Базелския комитет е да се подобри способността на финансовия сектор да поема шокове, произтичащи от икономически сътресения. Следователно целта на новите стандарти е осигуряване на достатъчно буфери за предпазване от бъдещи икономически кризи.“ (Вътев, 2011, стр. 120).

Известно е, че в структура на активите на банките преобладават вземанията по отпуснатите кредити. Поради тази причина от основно значение за нормалното функциониране и ефективността на финансовите институции е способността им да съчетават собствените си интереси с потребностите и удовлетвореността на техните клиенти, респ. с обществените потребности в дадена икономика. Разбира се, когато става дума за ефективност, не може да не се обърне внимание, от една страна, на кредитната структура и по-специално на просрочените кредити, а от друга – на банковата печалба. За да се повиши ефективността на банковата система, тя трябва да осигури рационалното разпределение на ресурсите в икономиката. В тази насока често акцентът се поставя именно върху влиянието на просрочените кредити върху крайния финансов резултат.

Обектът на изследването е насочен към просрочените кредити и печалбите на банките в България през посочения период. **Предметът** на разработката е фокусиран към проследяване на причинно-следствените зависимости между тях чрез прилагането на определен набор от подходящо избрани финансови индикатори. Така се дава представа за конкретното въздействие на просрочените кредити върху финансовия резултат и промяната на това влияние през анализирания период. Настоящата статия има за **цел** да анализира влиянието на просрочените кредити върху банковата печалба за периода от 2013 г. до юни 2016 г.

Основните **задачи**, които се поставят в изследването, са:

- очертаване изменението на отпуснатите банков кредити и в частност на просрочените кредити;
- анализиране на тенденциите в развитието на банковата печалба;
- обосноваване на различни зависимости между двата изследвани елемента;
- емпирично тестване на представените техники за анализ на просрочените банков кредити и банковата печалба.

1. Някои измерения на връзката между просрочените кредити и банковата печалба

За да се изпълнят по-прецизно поставените цели на настоящата разработката, е нормално в началото да се представят специфичните характеристики на обектите на изследването, а именно: просрочените банкови кредити и банковата печалба.

Просрочените кредити са част от кредитния портфейл на банката, който от своя страна е елемент от банковите активи. Вниманието е насочено именно към тях, тъй като кредитите с редовно обслужване не стоят в графата на потенциални загуби. Разбира се, невинаги кредитната експанзия (особено в агресивни и непремерени мащаби) означава обезателно увеличаване на доходността, респ. на печалбата. Не трябва да се пренебрегва фактът, че прекомерното увеличение на кредитния портфейл може да доведе до по-сериозни негативни последици – ликвидни проблеми и значителни кредитни загуби.

Световната финансова криза предизвика по неприятен начин клиентите на банките да се сблъскат с непознат за повечето проблем – явлението „просрочен кредит”. Тъй като в отделните държави просрочените кредити се обясняват и категоризират по различен начин, за целите на настоящото изследване се придържаме към тяхната класификация в България, а именно:

- кредити с период на забавяне до 90 дни след датата на падеж или т.нар. „кредити под наблюдение”;
- кредити с период на забавяне от 90 до 180 дни – „необслужвани кредити”;
- кредити с период на забавяне над 180 дни – определяни като „загуба”.

Тази класификация е избрана за оповестяване от БНБ след отмяната през април 2014 г. на Наредба № 9 на БНБ за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и за установяване на специфични провизии за кредитен риск. Начинът на представяне не е избран въз основа на изискванията за отчетност съгласно Регламент (ЕС) 2015/534 на Европейската централна банка от 17 март 2015 г. относно отчитането на надзорна финансова информация (ЕЦБ/2015/13). Освен това банките трябва да заделят провизии с цел компенсиране на загубите от обезценка на просрочените кредити. Самото провизиране става, като се използват определени ставки: за кредитите под наблюдение не по-малко от 10%; за необслужваните – не по-малко от 50%; за кредитите „загуба” – съответно 100%.

Като неизменна част от активите на една банка просрочените кредити са обект на анализ във връзка с оценяването на структурата и състоя-

нието на кредитния портфейл. Обикновено аналитичната дейност се осъществява в следните направления:

- структурен и качествен анализ на кредитите;
- доходност и риск на кредитните операции.

В настоящата разработка отделните групи кредити се разграничават според това, дали са редовно обслужвани или се намират в просрочие:

- редовни;
- кредити под наблюдение;
- необслужвани кредити;
- загуба.

За да може да се защитят от риска, част от кредитите да се окажат в просрочие, банките е необходимо да:

- диверсифицират своя кредитен портфейл, т.е. да наблюдават дали има концентрация на големи кредити, кредити между свързани лица, кредити с близък падеж, кредити по отрасли и, ако е има такава концентрация, доколко тя е контролирана;
- следят относителните дялове на отделните групи кредити според редовността им;
- следят нивата на заделените провизии за забавените кредити.

Анализирайки просрочените кредити, трябва да се има предвид, че между тях и банковите активи и пасиви, както и с конкретни части от тях, има определена връзка. Наличието на такава зависимост налага използването на два или повече (ако е необходимо) показателя, за да се получат максимално точни и ползваеми резултати. Така идва моментът, в който следва да се представи и банковата печалба.

Печалбата е своеобразен краен оценител на дейността на банката.

Освен че е индикатор за ефективността, тя служи също така за:

- формиране на банков резерви;
- увеличение на капитала от първи ред;
- изплащане на дивиденди на собствениците;
- утвърждаване на репутацията сред клиентите и т.н.

Тъй като банката е кредитна институция, основно значение за изграждане на нейната печалба има чистият лихвен доход. Последният е разликата между приходите от лихви (по отпуснатите кредити) и разходите за лихви (по набраните влогове). Именно затова главен приоритет за всяка банка, за да отчете печалба, е генерирането на достатъчен чист лихвен доход. Тук е важно да се отбележи, че съществено значение за постигането на положителен и нарастващ чист лихвен доход има изследването на качеството на банковите кредити и по-конкретно на тези, които се намират в просрочие.

Следва да се отбележи, че мениджмънтът не трябва да акцентира прекалено върху печалбата. Едностранчивото наблягане върху последната може да доведе до по-рискови експозиции в кредитния портфейл и да влоши неговото качество. От своя страна е възможно това да окаже пряко влияние върху величината на банковата печалба. Допълнително по косвен начин, чрез влошаване кредитния портфейл на банката, върху печалбата негативно могат да повлияят още:

- частни интереси – предоставяне на кредити на мениджъри, крупни акционери;
- недостатъчна информационна осигуреност при отпускането на кредити;
- невнимание, небрежност и некомпетентност и т.н.

На тази основа е важно да се отдели внимание на провизиите, тъй като те в крайна сметка рефлектират върху печалбата. Провизиите всъщност се формират срещу експозиции в кредитния портфейл, които са в неизпълнение. Заделянето на провизии гарантира един непрекъснат, последващ контрол върху кредитните експозиции. Благодарение на заделените провизии допълнително се подсигурява управлението на кредитния риск, респ. успешната банкова дейност, която пряко се отразява върху банковата печалба.

За да се направи успешен анализ на доходността, като основен компонент за финансова устойчивост, е необходимо да се използва система от финансови коефициенти. След представянето на просрочените кредити и банковата печалба неминуемо се достига до необходимостта от това да се направи връзка между тях, използвайки определен набор от зависимости.

Тъй като кредитите преобладават в структурата на актива на една банкова институция, е редно да се покаже на първо място какви части от актива са кредитите, респ. какви са нивата на отделните групи кредити:

- дял на кредитите в актива:

$$(1.1) \quad \text{Относителен дял на кредитите} = \frac{\text{Общо кредити}}{\text{Активи}};$$

- дял на отделните групи кредити в актива:

$$(1.2) \quad \text{дял на обслужваните кредити} = \frac{\text{Обслужвани кредити}}{\text{Активи}};$$

- кредити под наблюдение:

$$(1.3) \quad \text{дял на кредитите под наблюдение} = \frac{\text{Кредити в просрочие до 90 дни}}{\text{Активи}};$$

○ необслужвани кредити:

$$(1.4) \text{ дял на необслужваните кредити} = \frac{\text{Кредити в просрочие от 90 до 180 дни}}{\text{Активи}}$$

;

○ кредити тип „загуба“:

$$(1.5) \text{ дял на кредитите тип "загуба"} = \frac{\text{Кредити в просрочие над 180 дни}}{\text{Активи}}$$

Освен това трябва да бъдат разгледани отделните групи кредити в просрочие спрямо общата им сума:

• дял на кредитите под наблюдение:

$$(1.6) \text{ дял на кредитите под наблюдение} = \frac{\text{Кредити в просрочие до 90 дни}}{\text{Общо просрочени кредити}};$$

• дял на кредитите, които са категоризирани като необслужвани:

$$(1.7) \text{ дял на необслужваните кредити} = \frac{\text{Кредити в просрочие от 90 до 180 дни}}{\text{Общо просрочени кредити}}$$

;

• дял на кредитите, категоризирани като „загуба“:

$$(1.8) \text{ дял на кредитите "загуба"} = \frac{\text{Кредити в просрочие над 180 дни}}{\text{Общо просрочени кредити}}$$

След като се установи кой тип кредити в просрочие има най-голяма експозиция, кредитният портфейл може да бъде разложен на съставните му елементи, за да се открие къде са концентрирани проблемните кредити. Последващо се търсят конкретните причини за това натрупване на закъснели с обслужването кредити. Придържайки се към предписанията на европейското и българското законодателство, отделните кредитни експозиции могат да се представят по следния начин:

- експозиции към централни банки/държавно управление;
- експозиции към кредитни институции;
- експозиции към некредитни институции;
- експозиции към предприятия (корпоративни клиенти);
- експозиции на дребно – жилищни ипотечни кредити на физически лица; потребителски кредити и други (например кредитни карти).

Косвена връзка между просрочените кредити и печалбата се открива при прилагането на някои банкови регулации и по-специално на изискванията за капиталова адекватност. Чрез регулирането на последната се създава зависимост между прираста на кредитите, респ. на активите, и увеличаването на собствения капитал, което от своя страна се отразява на банковата печалба.

Тъй като печалбата е резултатна величина от дейността на банката, не е редно да бъде съпоставяна директно с просрочените кредити. За целта е по-удачно да се проследи изменението на двата показателя и едва тогава да се изследва зависимостта между тях. Величината на заделяните провизии е отражение на тази зависимост – *колкото повече кредити има в просрочие, толкова по-големи провизии се заделят като разход, респ. това води до намаление на печалбата.*

2. Емпиричен анализ на просрочените кредити и банковата печалба в България

През август 2016 г. БНБ публикува данните за направените стрес-тестове на банките. Изводът е, че те са преминали успешно: „Банковата система остава добре капитализирана, след отразяване на резултатите от Прегледа на качеството на активите, с капиталово съотношение на базовия собствен капитал от първи ред от 18,9%, значително над регулаторния минимум от 4,5%. Резултатите на отделните банки показват, че капиталовата адекватност на всяка една банка остава над задължителния регулаторен минимум.” (Прессъобщение, 2016). Банковият сектор в България е от особено значение за националното стопанство и данните от стрес-тестовете дават доза спокойствие за това, че икономиката не е в лоша позиция.

За целите на разработката банките се разпределят в отделни групи. Използваната в разработката подредба е избрана съгласно публикуваните данни от БНБ. Мястото на банките в групите зависи от размера на активите им. Първа група се състои от 5^{-те} най-големи банки на база на общите им активи към съответния отчетен период, втора – от останалите, а в трета група влизат клонове на чуждестранни банки в България (вж. по-подробно Таблица 1).

На Фигура 1 се представя динамиката на активите през разглеждания период. Сътресението на активите, което се забелязва след второто тримесечие на 2014 г., е резултат от изваждането на групата на Корпоративна търговска банка (КТБ) от банковите отчети. Още в следващото полугодие се наблюдава възобновяване на растежа, поради подновеното доверие в банковата система. Така част от средствата се връщат отново в нея.

Таблица 1.

Разпределение на банките в България по големина към юни 2016 г.

Първа група		Втора група		Трета група	
1	УниКредит Бул-банк	1	Райфайзенбанк (България)	1	Сити банк Европа – клон България
2	Банка ДСК	2	Сосиете Женерал Експресбанк	2	БНП Париба С. А. – клон София
3	Първа инвестиционна банка	3	Централна кооперативна банка	3	ИНГ банк Н.В. – клон София
4	Обединена българска банка	4	Банка Пиреос България	4	Те-Же Зираат банкасъ – клон София
5	Юробанк България	5	Сибанк	5	ИШБАНК АГ – клон София
		6	Алианц Банк България		
		7	Инвестбанк		
		8	Българска банка за развитие		
		9	Прокредит банк (България)		
		10	Общинска банка		
		11	Интернешънъл асет банк		
		12	Българо-американска кредитна банка		
		13	Търговска банка "Д"		
		14	ТИ БИ Ай Банк		
		15	Токуда банк		
		16	Тексим Банк		
		17	Търговска банка Виктория		

Източник: БНБ и собствени изчисления

Фигура 1. Активи на банковата система (2013-2016 г.)

От Таблица 2 се вижда, че просрочените кредити бележат намаление, като през разглеждания период то е в размер на почти 27%. Причините за това са няколко: ниските лихвени нива по кредитите; завишените критерии при тяхното отпускане от страна на банките, т.е. премерен и дори консервативно изчислен риск; комплексното подобряване на икономическата обстановка след кризисните години.

Таблица 2.

Просрочени кредити общо за банковата система и по групи банки

Период		Общо просрочени кредити (хил. лв.)				
		Банкова система	Група 1	Група 2	Група 3	Изменение*
2013	q2	13 819 947	6 491 390	6 839 926	488 631	
2013	q4	13 607 018	6 426 377	6 760 119	420 522	-1,55%
2014	q2	13 131 030	7 907 582	4 789 772	433 676	-5,11%
2014	q4	12 560 274	7 580 849	4 609 773	369 652	-9,56%
2015	q2	10 941 308	6 365 679	4 256 593	319 036	-23,36%
2015	q4	11 025 505	6 496 627	4 176 804	352 074	-22,59%
2016	q2	10 591 658	7 034 821	3 546 404	10 433	-26,60%

Заб.: *Изменението е изчислено за цялата банкова система и спрямо първия период
Източник: БНБ и собствени изчисления.

Прави впечатление, че просрочените кредити в *банкова група 1* се движат неравномерно през периода и дори се увеличават. Вероятна причина за това е разместването на банките между групите (например през 2016 г. Юробанк България придоби бизнеса на Алфа Банк България). В *група 2* се наблюдава обратна, но аналогична, тенденция. Там кредитите със закъсняло или преустановено обслужване бележат спад. Причините за това са следните: споменатото разместване на банките по групи и цялостната тенденция към намаляване на просрочените кредити. Тъй като в *група 3* кредитните експозиции са ниски (в абсолютна стойност) величини, не оказват голямо влияние върху цялостната картина на състоянието на кредитите с нарушено обслужване. Освен това отпускането на кредити от банките от тази група е по-консервативно, понеже те са клонове.

В Таблица 3 е отразено разпределението на просрочените кредити по падежни интервали. Изключени са редовно обслужваните кредити, тъй като насоката на нашето изследване е по отношение на тези със забавено/преустановено погасяване.

Таблица 3.

Разпределение на просрочените кредити по надежни интервали*

Период		Под наблюдение (просрочие от 30 до 90 дни)		Необслужвани (просрочие от 90 до 180 дни)		Загуба (просрочие повече от 180 дни)	
		Банкова система	Изме- нение	Банкова система	Изме- нение	Банкова система	Изме- нение
2013	q2	3 968 687		1 530 887		8 320 373	
2013	q4	3 737 340	-6,01%	1 325 887	-14,38%	8 543 791	2,65%
2014	q2	3 473 074	-13,34%	1 338 184	-13,45%	8 319 772	-0,01%
2014	q4	3 186 506	-21,95%	1 397 460	-9,12%	7 976 308	-4,22%
2015	q2	2 038 865	-66,60%	848 500	-59,01%	8 053 943	-3,25%
2015	q4	2 712 403	-38,06%	739 293	-72,79%	7 573 809	-9,40%
2016	q2	2 776 985	-35,71%	645 255	-86,40%	7 169 418	-14,89%

Заб.: *Изменението е изчислено спрямо първия разглеждан период.

Източник: БНБ и собствени изчисления.

В колона 1 (кредити „под наблюдение”) и в колона 2 („необслужвани” кредити) се забелязва неравномерна тенденция на намаление. Рязката промяна от четвъртото тримесечие на 2014 г. до второто тримесечие на 2015 г. се дължи главно на отмяната на Наредба №9 на БНБ – преразпределението на интервалите на просрочие между трите групи просрочени кредити.

От данните личи, че кредитите, категоризирани като „загуба”, имат най-голям размер – през анализирания период техният относителен дял се движи в диапазон от 60% до 70%. Именно на тях следва да се обърне специално внимание. Това е една от причините за завишаване на някои нормативни изисквания в новото споразумение „Базел III”. Големите размери на кредитите, класифицирани като „загуба”, не са препоръчителни за никаква кредитна институция. Необходимо е да се спазват новите международни разпоредби, както и националните такива, за да може контролът върху отпускането и провизирането на кредитите да бъде достатъчно строг. Така кредитната институция се предпазва от евентуални проблеми и тяхното пренасяне върху националната икономика. Кредитите, класифицирани като „загуба”, следва да се открият като отделна част в актива, тъй като те са в значителни размери (вж. Таблица 4).

Таблица 4.

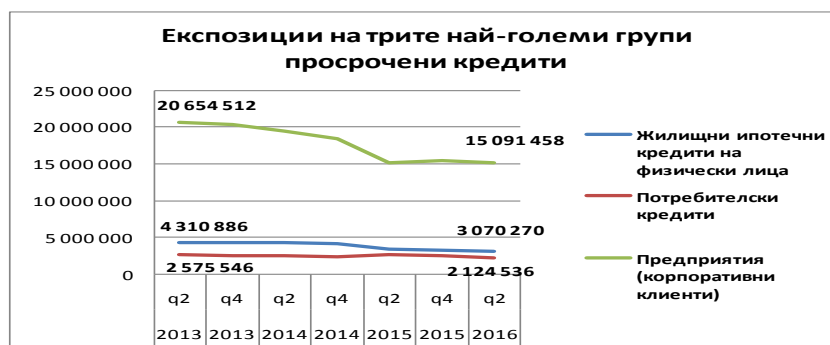
Просрочените кредити като част от структурата на банковите активи

Период	Общо просрочени кредити спрямо банковите активи				Кредити "загуба" (просрочие повече от 180 дни) спрямо банковите активи				
	Банкова система	Група 1	Група 2	Група 3	Банкова система	Група 1	Група 2	Група 3	
2013	q2	16.62%	15.65%	18.83%	9.10%	10.00%	10.05%	10.62%	5.42%
2013	q4	15.87%	15.12%	17.88%	7.75%	9.96%	10.33%	10.08%	6.26%
2014	q2	16.43%	18.06%	15.59%	8.01%	10.41%	11.71%	9.29%	6.28%
2014	q4	14.75%	16.41%	13.99%	6.15%	9.37%	10.61%	8.43%	4.97%
2015	q2	13.04%	13.54%	12.76%	9.08%	9.60%	10.09%	9.12%	7.69%
2015	q4	12.60%	12.95%	12.29%	10.45%	8.65%	9.00%	8.24%	7.64%
2016	q2	11.95%	13.77%	10.07%	0.44%	8.09%	9.51%	6.53%	0.42%

Източник: БНБ и собствени изчисления.

От таблицата се вижда, че просрочените кредити като обща сума и в частност – кредитите „загуба”, намаляват, но въпреки тенденцията на спад последните остават голяма експозиция в структурата на банковите активи. Забелязва се, че най-много просрочени кредити има в *банкова група 1*. Това от своя страна води до потенциален проблем, защото в 5^{-те} най-големи по активи банки са концентрирани около 60% от всички банкови активи. Това налага да се обърне сериозно внимание на тези кредитни институции, тъй като някои от тях могат да бъдат класифицирани като ГСЗИ или ДСЗИ.¹

За да се изследва в дълбочина влиянието на кредитите, категоризирани като „загуба” върху печалбата, трябва да се открие кои от техните структурни елементи имат най-големи размери (вж. Фигура 2).

Източник: БНБ и собствени изчисления

Фигура 2. Кредити, категоризирани като „загуба”, по отделни елементи

¹ ГСЗИ – глобална системно значима институция; ДСЗИ – друга системно значима институция.

(Вж. Наредба 8 на БНБ от 24 април 2014 г. за капиталовите буфери на банките).

През разглеждания период нивата на всяка от експозициите спрямо общата сума на кредитите, класифицирани като „загуба”, се движат в следните нива: потребителски кредити – от 9 до 11%; жилищни ипотечни кредити – от 13 до 16%; предприятия – от 73 до 76%. Намалението на просрочените кредити на предприятията може да се приеме като своеобразен сигнал за това, че корпоративните клиенти (големите компании и групата на малките и средните предприятия) се справят все по-умело с управлението на фирмените си финанси. Те успяват да поддържат по-добри нива на платежоспособност, както и стабилност на бизнес процесите. Това от своя страна е знак за цялостното подобряване на обстановката в страна и ръст в икономиката. Относно персоналните финанси се забелязва сериозно подобрене (спад при ипотечните кредити с около 25% и с около 20% при потребителските). Вероятна причина за това е по-доброто управление на риска от страна на банките и, разбира се, липсата на прекомерна задлъжнялост при физическите лица.

На Фигура 3 е отразено представянето на банковата система през анализирания период или иначе казано – каква печалба е генерирана от банковия сектор.

Заб.: *Печалбата за 4-то тримесечие не е с натрупване.

Източник: БНБ и собствени изчисления.

Фигура 3. Печалба на банковата система (2013–2016 г.)

От фигурата личи, че банковото представяне за първата половина от всяка година е по-добро спрямо второто шестмесечие. Това може да се обясни с края на финансовата и счетоводна година, което води до отделяне на специално внимание на размера на провизиите, капиталовите буфери и др. Разбира се, по-важното в случая е, че секторът отчита печалба и дори нещо повече – има тенденция към нейното увеличение.

На следващите две фигури (вж. Фигура 4 и Фигура 5) се представя изменението на печалбата спрямо общата величина на просрочените кре-

дители, респ. спрямо кредитите, класифицирани като „загуба”, през анализирания период.

Заб.: *Изменението е изчислено, като се съпоставят едни и същи периоди (шестмесечния) спрямо първия такъв.

Източник: БНБ и собствени изчисления.

Фигура 4. Изменение на банковата печалба и просрочените кредити

Заб.: * Изменението е, изчислено като се съпоставят едни и същи периоди (шестмесечния) спрямо първия такъв.

Източник: БНБ и собствени изчисления.

Фигура 5. Изменение на банковата печалба и кредитите, категоризирани като „загуба”

И така, от една страна, печалбата на банковия сектор има тенденция на нарастване – за разглеждания период увеличението е почти два пъти. От друга страна, както се вижда от двете фигури, просрочените кредити (вкл. тези, смятани за загуба) се движат в обратна посока – около 20% спад за периода. Следователно горните данни потвърждават, че съществува ясно очертана обратна зависимост между просрочените кредити и банковата печалба.

* * *

Финансовата стабилност играе решаваща роля във финансовата система и в икономиката като цяло. Въпреки че се наблюдават рекордно ниски лихвени нива (по депозитите и по кредитите), намалението на кредитите в просрочие не бележи задоволителни резултати. От своя страна банковата печалба нараства, но с непостоянни темпове.

На базата на представените емпирични данни и получените резултати от изследването могат да се направят следните **изводи**:

- Нивата на кредитите със забавено/преустановено погасяване са негатив за банковия сектор, но резултатите от положителните стрес-тестове потвърждават, че секторът е достатъчно сигурен, за да се справи с влиянието на просрочените кредити;
- Резултатът от влиянието на просрочените кредити в една или друга степен се отразява върху пазарната стойност на банката;
- Наблюдава се тенденция към нарастване на банковата печалба, въпреки че увеличението не е равномерно;
- Необходимо е, банките да изследват и да обръщат специално внимание на трите най-големи експозиции на кредитите, категоризирани като „загуба” – потребителските кредити, жилищните ипотечни кредити и особено на кредити на предприятия, тъй като последните са в най-голям размер. Освен това кредитите, предоставени на предприятията, имат пряко влияние върху икономическия растеж.

Към банковия мениджмънт може да се отправи препоръката относно необходимостта да се обръща постоянно внимание на кредитите в просрочие, ръководейки се от предписанията за капиталова адекватност (Базел III). Просрочените кредити са един от най-важните индикатори, които трябва да се следят и изследват, тъй като влияят върху печалбата по два начина: веднъж като неработещи (непечеливши) активи и втори път като разходи за формиране на провизии.

Използвани източници:

- Bank for International Settlements.* (Декември 2010 г.). Изтеглено на 22 октомври 2016 г. от Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems:
http://www.bis.org/publ/bcbs189_dec2010.pdf
- Landskroner, Y., & Paroush, J. (2011). Liquidity Risk Management, Structure, and Competition in Banking. *The Capco Institute Journal of Financial Transformation* , 33, 113-120.
- Божинов, Б. (2013). *Въведение в банковото дело*. Свищов: АИ Ценов.
- Вътев, Ж. (2015). *Анализ на банковата дейност*. Русе: Авангард принт.
- Вътев, Ж. (2011). *Нови моменти и проблеми при регулиране на капитала и ликвидността на банките*. Бизнес управление , 4, 119-137.
- Лилова, Р., Захариев, А., Божинов, Б., Вътев, Ж., Пътев, П., Симеонов, С., и др. (2015). *Финанси*. Свищов: АИ Ценов.
- Прессъобщение. (24 април 2014 г.). Изтеглено на 24 октомври 2016 г. от Българска народна банка:
http://www.bnb.bg/PressOffice/POPressReleases/POPRDate/PR_20140424_BG
- Прессъобщение. (13 август 2016 г.). Изтеглено на 3 ноември 2016 г. от Българска народна банка:
http://www.bnb.bg/PressOffice/POPressReleases/POPRDate/PR_20160813_BG
- Регламент (ЕС) 2015/534 на Европейската централна банка. (17 март 2015 г.). Изтеглено на 2016 октомври 24 г. от Европейска централна банка:
https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_jol_2015_086_r_0004_bg_txt.pdf